

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E - 35

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie december 2012

I. senát

Nálezy:

spisová značka	I. ÚS 313/2012
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	čl. 127 ods. 1 ústavy konanie o sťažnostiach fyzických a právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	nález – v časti vyhovené – v časti nevyhovené
dátum rozhodnutia	28. novembra 2012
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 14 Ústavy Slovenskej republiky čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 12 Dohovoru OSN o právach a slobodách osôb so zdravotným postihnutím
skutkový stav a základné fakty	<p>Z obsahu podanej sťažnosti vyplývalo, že matka sťažovateľa doručila 23. novembra 2009 okresnému súdu návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony proti sťažovateľovi, ktorý 18. októbra 2010 zobrala v celom rozsahu späť a žiadala konanie vo veci zastaviť. Okresný súd uznesením konanie zastavil. Krajský súd na odvolanie okresnej prokuratúry uznesením prvostupňové uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Rozsudkom okresného súdu bol sťažovateľ pozbavený spôsobilosti na právne úkony. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa a jeho matky prvostupňový rozsudok potvrdil.</p> <p>Sťažovateľ uviedol, že „rozhodnutie o pozbavení spôsobilosti na právne úkony predstavuje neprimeraný, a teda aj nezákonný zásah do základných práv a slobôd...“. Následne podrobil kritike samotný inštitút pozbavenia spôsobilosti na právne úkony (ktorý de lege lata považuje za protiústavný per se, pozn.), pričom poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.</p> <p>V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ namietal neproporcionálnosť rozhodnutia súdov o pozbavení spôsobilosti na právne úkony.</p> <p>Sťažovateľ tiež zdôraznil neprimeranosť zásahu do súkromného a rodinného života. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal taktiež porušenie svojich procesných práv a poukázal aj na tú skutočnosť, že všeobecné súdy vychádzali zo znaleckého posudku, ktorý nebol aktuálny.</p>
ratio decidendi	<p>Ústavný súd uviedol, že sťažovateľ bol už v minulosti uznesením okresného súdu uznaný za zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby (jeho matky, pozn.), za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 4 rokov, probačný dohľad, povinnosť nepriblížiť sa k jeho matke a k jej obydliu a uložené ústavné psychiatrické liečenie.</p> <p>Ústavný súd konštatoval, že podstata sťažnostných námietok sťažovateľa vo vzťahu k napadnutým rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu spočívala v jeho tvrdeniach, že:</p> <p>(i) inštitút pozbavenia spôsobilosti na právne úkony je per se v rozpore s ústavným poriadkom Slovenskej republiky,</p>

(ii) súdey s'ražovateľa zbavili spôsobilosti na právne úkony v celosti a neskúmali a ani v odôvodnení svojich rozhodnutí nijako nereagovali na jeho námietky, že je spôsobilý vykonávať niektoré právne úkony sám (napr. vykonávať rodičovské práva, rozhodnúť sa pre uzavretie manželstva, uplatniť volebné právo...). S'ražovateľ bol teda pozbavený spôsobilosti na právne úkony, aj keď existujú menej reštriktívne opatrenia zásahu do jeho základných práv a slobôd, napr. obmedzenie spôsobilosti na právne úkony,

(iii) závery znaleckého posudku neboli konfrontované s ďalšími dôkazmi, ktoré súdey nezohľadnili (napr. výpoveď samotného s'ražovateľa, lekárska správa MUDr. S., výpoveď matky s'ražovateľa, písomné podania právnej zástupkyne matky s'ražovateľa a právneho zástupcu a pod.). Znalecký posudok v čase súdneho rozhodovania navyše nebol aktuálny [tento bol vypracovaný 9. septembra 2010 a všeobecné súdey rozhodli 6. októbra 2011 (okresný súd) a 28. marca 2012 (krajský súd), pozn.].

K dôvodom uvádzaným s'ražovateľom v bode (i) ústavný súd v krátkosti konštatoval, že v konaní o individuálnej s'ražnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo možné posúdiť v plnej jurisdikcii súlad zákonných ustanovení o pozbavení/obmedzení fyzickej osoby spôsobilosti na právne úkony (§ 10 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov) s ústavným poriadkom Slovenskej republiky.

V medziach ústavného významu práv človeka ústavný súd predovšetkým predostrel, že ich zbavením/obmedzením sa ex constitutione primárne sleduje záujem samotného (dotknutého) človeka a až následne záujem verejný či tretích osôb. Bohužiaľ minulé, ale i terajšia prax všeobecných súdov svedčí skôr o preferovaní verejného záujmu a záujmu tretích osôb na úkor záujmu dotknutej osoby. Zbavenie človeka spôsobilosti na právne úkony (jeho právna smrť) je prostriedkom ultima ratio, t. j. možno k nemu pristúpiť až vtedy, ak sa všetky – menej represívne prostriedky (napr. trestného práva, správneho práva či „iba“ ich obmedzenia) nedajú použiť, resp. sa stanú neúčinnými.

Ústavný súd ďalej uviedol, že v prípade, ak by duševná porucha celkom nevylučovala schopnosť uskutočňovať akékoľvek právne úkony, je na mieste iba ich obmedzenie, a nie zbavenie.

Ústavný súd konštatoval, že samotné zistenie, že človek trpí duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodnou (čo je predovšetkým otázka pre odborného znalca), na zbavenie spôsobilosti na právne úkony nestačí. Ďalším predpokladom je, že táto trvalá duševná porucha celkom vylučuje schopnosť človeka uskutočňovať právne úkony. Zodpovedať túto otázku iba na základe znaleckého posudku spravidla nebude možné bez toho, aby súd v súlade s § 120 ods. 2 OSP zároveň nevykonával aj ďalšie (navrhované, resp. ex offio) dokazovanie a toto náležite aj vyhodnotil. Pri jej riešení teda súd vychádza zo skutkových zistení nielen na základe posudku znalca, ale tiež v súvislosti s ostatnými výsledkami dokazovania.

Ústavný súd konštatoval, že tak z ostatného rozsudku okresného súdu zo 6. októbra 2011 ani z napadnutého (potvrdzujúceho) rozsudku krajského súdu z 28. marca 2012 nevyplývalo, že súdey sa okrem vykonaného dôkazu znaleckým posudkom (aj to časovo neaktuálnym k obom ostatným napadnutým rozhodnutiam), prípadne trestným rozkazom či skorším vyjadrením ošetrujúcej lekárky dostatočným spôsobom vysporiadali s relevantnými tvrdeniami s'ražovateľa a jeho právnej zástupkyne napr. o tom, že s'ražovateľ by nemal byť zbavený spôsobilosti na právne úkony celkom, ale keď už, tak čiastočne. Na ten účel súdey, hoci boli povinné (§ 120 ods. 2 OSP), nevykonali žiadne ďalšie dôkazy.

Ústavný súd ďalej konštatoval, že v posudzovanej veci krajský súd neodôvodnil dostatočným spôsobom namietané rozhodnutie. Bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu, aby sa v okolnostiach danej veci vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s dôkazmi produkovanými nielen zástupcami štátu (znalcom, prokurátorom, trestným súdom), ale aj postihovanou osobou a jej právnym zástupcom.

V dôsledku uvedených zistení, východísk a záverov ústavného súdu bolo potrebné konštatovať, že napadnuté rozhodnutie svojimi účinkami porušilo s'ražovateľom označené práva. Ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd nevyhovел tej časti s'ražnosti, ktorá smerovala proti okresnému súdu, riadiac sa princípom zdržanlivosti, sebaobmedzenia a subsidiarity, a to aj napriek skutočnosti, že v ostatnom svojom rozsudku okresný súd (podobne ako krajský súd v napadnutom rozhodnutí) nepostupoval vo veci s'ražovateľa ústavne konformným

	spôsobom. Ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadosťučinenie.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Ústavný súd SR: II. ÚS 61/93, II. ÚS 10/95 Ústavný súd ČR: III. ÚS 299/06

Spracoval: Mgr. Tomáš Majerník

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.